

Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, fakss: 67244074, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv, www.tiesibsargs.lv

Rīgā

2017.gada 17.novembrī Nr. 1-8/25

**Latvijas Republikas Saeimas
Sociālo un darba lietu komisijai**
e-pasts: sociala.komisija@saeima.lv
e-pasts: saeima@saima.lv

Par likumprojektu “Veselības aprūpes finansēšanas likums” (reģ.nr.1030/LP12)

Ņemot vērā Tiesībsarga likuma 12.panta 8.punktā noteiktos uzdevumus, Latvijas Republikas tiesībsargs (turpmāk – tiesībsargs) papildus 2017.gada 27.oktobra vēstulē Nr.1-5/143 “Par likumprojektu “Veselības aprūpes finansēšanas likums”” minētajiem priekšlikumiem lūdz komisiju, izskatot likumprojektu “Veselības aprūpes finansēšanas likums” (turpmāk – likumprojekts) pirms otrā lasījuma, papildus izskatīt šādus priekšlikumus.

Likumprojekts noteic, ka personām, kuras nav valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu veselības apdrošināšanai veicēji un neatbilst kādai no likumprojektā uzskaitīto personu kategorijām, ir tiesības uz veselības aprūpes pakalpojumiem valsts obligātās veselības apdrošināšanas ietvaros, ja šīs personas ir veikušas veselības apdrošināšanas iemaksas. Likumprojekta 12.panta pirmā daļa noteic, ka veselības apdrošināšanas iemaksu apmērs kalendārā gadā ir 5% no divpadsmitkārtīgas minimālās mēneša darba algas.

Atbilstoši likumprojekta pārejas noteikumu 4.punktā noteiktajam šā likuma 12.panta pirmā daļa stājas spēkā 2020.gada 1.janvārī. Līdz 2019.gada 31.decembrim veselības apdrošināšanas iemaksas apmērs kalendāra gadā ir:

- 1) 2018.gadā – 1% no divpadsmitkārtīgas minimālās mēneša darba algas;
- 2) 2019.gadā – 3% no divpadsmitkārtīgas minimālās mēneša darba algas.

Turklāt veselības apdrošināšanas iemaksas būs veicamas ne tikai par kārtējo kalendāro gadu, bet arī par diviem iepriekšējiem kalendārajiem gadiem, ja veselības apdrošināšanas iemaksas par tiem nav maksātas (likumprojekta 12.panta otrā daļa).

Ir veikti grozījumi likumā “Par valsts sociālo apdrošināšanu” (Saeimā pieņemti 2017.gada 27.jūlijā), saskaņā ar kuriem no 2018.gada darba ņēmējiem, pašnodarbinātajiem, iekšzemes darba ņēmējiem pie darba devēja ārvalstnieka un ārvalstu

darba ņēmējiem pie darba devēja – ārvalstnieka, kas valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas (turpmāk – obligātās iemaksas) veic vai par kuriem veic vispārējā kārtībā (t.i. maksājot obligāto iemaksu likmi, kas noteikta likuma “Par valsts sociālo apdrošināšanu” 18.pantā) un viņu darba devējiem obligāto iemaksu likme palielinās par 1%, tādējādi nodrošinot minētajām personām tiesības saņemt no valsts budžeta līdzekļiem apmaksājamus veselības aprūpes pakalpojumus. Tas nozīmē, ka no 2018.gada 1.janvāra obligātās iemaksas 1% apmērā no darba ņēmēja un pašnodarbinātā darba algas tiks novirzītas veselības aprūpes pakalpojumu nodrošināšanai, ieskaitot šos līdzekļus valsts pamatbudžetā.

Pieņemot, ka turpmāko trīs gadu laikā minimālā mēneša darba alga tiks noteikta nemainīga – 430 euro apmērā, veicamo veselības apdrošināšanas iemaksu apmērs būs:

- 1) 2018.gadā – 51,60 euro (430 x 12 x 1%);
- 2) 2019.gadā – 154,80 euro (430 x 12 x 3%);
- 3) 2020.gadā – 258,00 euro (430 x 12 x 5%).

Tādējādi atbilstoši likumprojekta 12.panta pirmajai daļai 2020.gadā personai būs jāveic veselības apdrošināšanas iemaksas 258 euro gadā jeb 21,50 euro mēnesī, kas ir līdzvērtīgs obligāto iemaksu maksājumam no algas 2150 euro (1 % no 2150 euro ir 21,50 euro). Savukārt 2019.gadā veicamās veselības apdrošināšanas iemaksas 154,80 euro apmērā jeb 12,90 euro mēnesī, ir līdzvērtīgas obligāto iemaksu maksājumam no algas 1290 euro.

Jāatzīmē, ka 2016.gadā tikai 5,4 % no kopējā darba ņēmēju skaita (864096) mēneša bruto darba ienākumi pārsniedza 2000 euro, savukārt 1000 euro mēneša bruto darba ienākumus saņēma 25,4% no kopējā darba ņēmēju skaita.¹

Uzskatu, ka sākot ar 2019.gadu veselības apdrošināšanas iemaksu apmērs ir nesamērīgi augsts, tas ir ievērojami lielāks kā vidējā darba alga valstī (2016.gadā – 859 euro², 2017.gada pirmajā pusgadā – 906 euro³), nemaz nerunājot par minimālās darba algas apmēru.

Likumprojekta anotācijā norādīts, ka veselības apdrošināšanas iemaksu veikšanas pienākums par kārtējo gadu un diviem iepriekšējiem kalendārajiem gadiem ir noteikts ēnu ekonomikas apkarošanas ietvaros, kā arī kā motivējošs pasākums nodokļu nomaksas veikšanai. Nenoliedzami ēnu ekonomikas apkarošana un nodokļu nomaksas veicināšana ir sabiedrības labklājības nodrošināšanas interesēs, taču tas nevar būt Veselības aprūpes finansēšanas likuma uzdevums.

Uzskatu, ka šāds likumprojekta 12.panta pirmās un otrās daļas mērķis ir pretrunā valstī pastāvošajai nodokļu politikai. 2017.gada 27.oktobra vēstulē jau norādīju uz sistēmisku trūkumu veselības apdrošināšanas sistēmu ieviešanā, proti, daļa no nodokļu maksātājiem – tās sociāli apdrošinātās personas, par kurām darbaspēka nodokļi tiek maksāti speciālajos režīmos, – nebūs pakļautas veselības apdrošināšanai, ja vien pašas nebūs veikušas veselības apdrošināšanas iemaksas.

¹ Centrālās statistikas pārvalde. DSG11. Darba ņēmēju skaita sadalījums pēc mēneša bruto darba ienākumiem pa sektoriem vidēji gadā. Pieejams: http://data.csb.gov.lv/pxweb/lv/Sociale/Sociale_ikgad_dsamaksa/?tablelist=true&rxid=89fa53c2-5ff7-456f-aae4-c4274cf3b2aa [skatīts 16.11.2017.]

² Centrālās statistikas pārvalde. DSG01. Strādājošo mēneša vidējā darba samaksa (euro; % pret iepriekšējo periodu). Pieejams http://data.csb.gov.lv/pxweb/lv/Sociale/Sociale_ikgad_dsamaksa/?tablelist=true&rxid=89fa53c2-5ff7-456f-aae4-c4274cf3b2aa [skatīts 16.11.2017.]

³ Centrālās statistikas pārvalde. DS02. Strādājošo mēneša vidējā darba samaksa pa ceturkšņiem. Pieejams http://data.csb.gov.lv/pxweb/lv/Sociale/Sociale_ikgad_dsamaksa/?tablelist=true&rxid=89fa53c2-5ff7-456f-aae4-c4274cf3b2aa [skatīts 16.11.2017.]

Tas nozīmē, ka iedzīvotājiem, lai saņemtu veselības apdrošināšanas pakalpojumus, būs jāveic veselības apdrošināšanas iemaksas būtiski lielākā apmērā kā darba ņēmējam, par kuru iemaksas tiek veiktas vispārējā nodokļu režīmā. Tādējādi uzskatu, ka attiecībā pret šiem iedzīvotājiem tiek pārkāpts Latvijas Republikas Satversmes 91.pantā iekļautais tiesiskās vienlīdzības princips.

Ņemot vērā iepriekš minēto rosinu:

1) likumprojekta 12.panta pirmo daļu izteikt šādā redakcijā:

“(1) Veselības apdrošināšanas iemaksas apmērs kalendāra gadā ir 1 % no divpadsmitkārtīgas minimālās mēneša darba algas.”

2) izslēgt likumprojekta pārejas noteikumu 4.punktu.

Ar cieņu
tiesībsargs

J.Jansons

Šis dokuments ir parakstīts ar drošu elektronisko parakstu un satur laika zīmogu